

KLASSEKAMPEN

Ansvarlig redaktør: Bjørgulv Braanen
 Administrerende direktør: Marga van der Wal
 Redaksjonssjef og featureredaktør: Mari Skurdal
 Nyhetssjef: Kjell-Erik N. Kallset og Mimir Kristjánsson
 Kulturredaktør (fung.): Mari Brenna Vollan
 Utenriksredaktør: Yohan Shanmugaratnam
 Utviklingsredaktør: Katrine Ree Holmøy
 Utgitt av © Klassekampen AS.
 Ettertrykk og elektronisk videre distribusjon forbudt uten etter særskilt avtale.

Journalistikk

■ «Jeg er så glad at jeg nesten ikke finner ord. Nå skal jeg for første gang kjøpe meg mitt eget kamera og min egen PC!» Ordene tilhører den islandske frilansjournalisten Jóhannes Kr. Kristjánsson. Han har det siste året brukt hytta som base for å avdekke at den nå avgåtte islandske statsministeren sammen med kona eide postbokselskapet Wintris Inc., registrert i et karibisk skatteparadis. Det er en imponerende innsats Kristjánsson forteller om i et intervju med Aftenposten søndag, med 16 timers arbeidsdager og et hav av dokumenter. Før jul måtte frilanseren ta en ekstrajobb for å få råd til julefeiring.

■ At enkeltpersoners innsats kan velte makta, må ikke lokke oss til å tro at framtidens journalistiske utfordringer kan aksles av risikovillige ildsjeler med en lånt laptop. Å stå såpass alene er ikke for alle, og i regimer med færre skrupler enn det islandske er det ikke mindre enn livsfarlig. Sjefredaktør i Aftenposten Espen Egil Hansen skriver i en kommentar om kollegaer i andre land som har løpt en stor risiko i arbeidet med Panama-papirene: Enkelte har vært nødt til å forlate hjemlandet før avsløringene de har jobbet fram ble offentliggjort.

■ I helga har norske journalister feiret eget gravearbeid. Dagbladet fikk for tredje år på rad Skup-priisen for «Våt-draktmysteriet», en sak det har tatt måneder å jobbe fram. Slik journalistikk koster, og Espen Egil Hansen skriver i kommentaren sin at Aftenposten til nå har brukt 3,5 millioner kroner på arbeidet med Panama-papirene. Frilansere har stor fleksibilitet, de kan raskt utnytte mulighetene som ligger i det digitale, og de har ikke de økonomiske forpliktelsene som følger av en etablert organisasjon med funksjoner utover det redaksjonelle. Men å ha en institusjon som NRK, TV 2, Aftenposten eller Dagbladet i ryggen, er en trygghet i store avsløringer og i møte med private og offentlige institusjoners velfødde kommunikasjonsavdelinger og juridisk ekspertise. Å heve lønn hver måned er heller ikke å forakte. Når vi diskuterer hvordan vi skal finansiere og organisere journalistikken i framtida, er det viktig å ha med seg.

KATRINE REE HOLMØY

Inglan Is a Bitch

Kalenderen

I I. APRIL

Inglan is a bitch // Deres no escapin it // Inglan is a bitch // Deres no runnin whey fram it, kvasset den britisk-jamaikanske Linton Kwesi Johnson (f. 1952) i kjent vestindisk dub-poetisk stil i 1980. Året etter, i dag for 35 år siden, startet opprøret i den angloafrikanske bydelen Brixton i London, dit LKJ kom i 1963 og siden sluttet seg til British

Black Panther Movement.

Diktet som fins på YouTube, kan stå som undertekst til opprøret: Wen mi jus come to Landan toun // Mi use to work pan di andahgroun // But workin pan di andahgroun // Yu dont get fi know your way around.

Den svarte bydelen var ridd av arbeidsløshet, fremmedfølelse, sosioøkonomisk elendighet med dop og kriminalitet og ulmende ungdommelig sinne, to år etter at Margaret Thatcher ble statsminister og med rasisten

LKJ

Enoch Powells «Rivers of Blood»-tale mot innvandre-re fra koloniene fra 20. april 1968, Hitlers fødselsdag, ennå strømmende i årene.

Opprøret varte tre dager med heftige sammenstøt med politiet. Forretninger ble plyndret, bolighus og puber stukket i brann. 148 politi og 58 sivile ble skadd, mer enn 200 ble arrestert.

Inglan is a bitch // Yu bettah face up to it // Inglan is a bitch // Is whey wi a goh dhu bout it? spurte LKJ. I 1985 smalt det igjen i Brixton. **PMJ**

Eliten blir stadig rikere, mens folk flest risikerer å bli gjeldsslaver.

En ny føydalisme

Chr. Anton Smedshaug

FOKUS

Over hele verden rystes dagens eliter av «massenes opprør». Nå sist gjennom grundig jobbing av et journalistnettverk knyttet til uredelig flytting av penger og eiendeler til skatteparadis rundt om i verden. Før det har vi sett at i nær alle vestlige land, så nær som Norge, utfordrer nye parti eller utradisjonelle presidentkandidater den gamle orden.

Folk er forbannet – og det med rette, synes det som. Ikke bare ser man eliter i mange land sniker seg unna finansieringen av staten, det vil si fellesskapet, skjevfordelingen i samfunnet øker også, ikke minst i Vesten. I land etter land, med USA som kanskje fremste eksempel, synker lønnsandelen som andel av BNP. Fra å ha ligget på over 50 prosent rundt 1970, er den nå nede på 43 prosent.

Samtidig øker da andelen som den øverste 10 prosent tjener. De har nå like store lønns- og kapitalinntekter som de øvrige 90 prosent av befolkningen i USA. På toppen troner et moderne oligarki som utgjør om lag én promille av befolkningen med ti prosent av inntektene. Dette er den nye adelen.

Denne utviklingen er muliggjort gjennom en sammenblanding av multinasjonale selskap der produksjonsselskaper, store banker, rådgivnings- og saksfører-selskap smelter sammen i en høyere enhet av fri flyt og manglende regulering. Globale eierskap og kontorer på alle kontinent skaper både en kultur og muligheten for å omgå nasjonale regler og samtidig slippe å bidra til det fellesskap som er basisen for de samfunn der verdiene skapes. Adel har til alle tider ønsket skattefrihet, akkurat som før den franske revolusjon, da adel og kirke ikke betalte skatt.

Brorparten av omfordeling skjer i arbeidsmarkedet, og når press og lovendringer svekker fagforenin-

«Situasjonen er ikke uten håp, vi vet hva som skal til»

ger og folks rettigheter til organisering forskyves maktbalansen i retning av kapitalinteressene. Videre fører fri flyt av arbeidskraft til at for mange er villige til å jobbe i forhold til antall arbeidsplasser, og med stor forflytning har også organisasjonsgraden lett for å synke. Da virker tilbud og etter-spørsel som forventet, lønningene faller og det organiserte arbeidslivet svekkes.

Parallelt med dette har det skjedd en for gjeldning av folk flest som savner historisk sidestykke. Svaret på den uholdbare gjeldssituasjonen etter finanskrisen har vært å

senke rentene og «trykke penger» og tilføre disse i banksystemet. Problemet er bare at fordi fordelingen har brutt sammen, så fører pengetrykking i hovedsak til høyere finansverdier, og at de få på toppen øker sine inntekter. Til alt overmål fører de lave rentene til reduserte og usikre pensjoner for folk flest, når pensjonsfondenes investeringer gir dårlig avkastning grunnet lav rente.

Så den gjelda som ga gjeldskrisa, gir gjennom pengetrykking og negative renter over tid også opphav til pensjonskrise. Vanlige folk med høy gjeld risikerer å bli langsiktige gjeldsslaver med knapp pensjon, mens en elite tar en stadig større del av kaka. Her ligger kjernen i det som ser ut til å utvikle seg til en postindustriell føydalisme.

Situasjonen er ikke uten håp, vi vet i hovedsak hva som skal til for å sette i

gang en positiv utvikling. Ved å reetablere nasjonale strukturer og få kontroll med tilgangen på arbeidskraft, sikre skattegrunnlaget og bedre fordelingen, kan land etter land hindre at middelklassen forvitrer. Men det krever rask handling.

Som investoren Bill Janeway sa i filmen «Når boblene brister», kan vi ikke ha autonome stater, demokrati og frie kapitalbevegelser samtidig, vi må velge. Tiden er kommet for handling – skal postindustriell føydalisme unngås.

Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse
 cas@agrianalyse.no

NOBELKOMITEEN

AV ANDREAS IVERSEN OG ANDERS BORTNE

